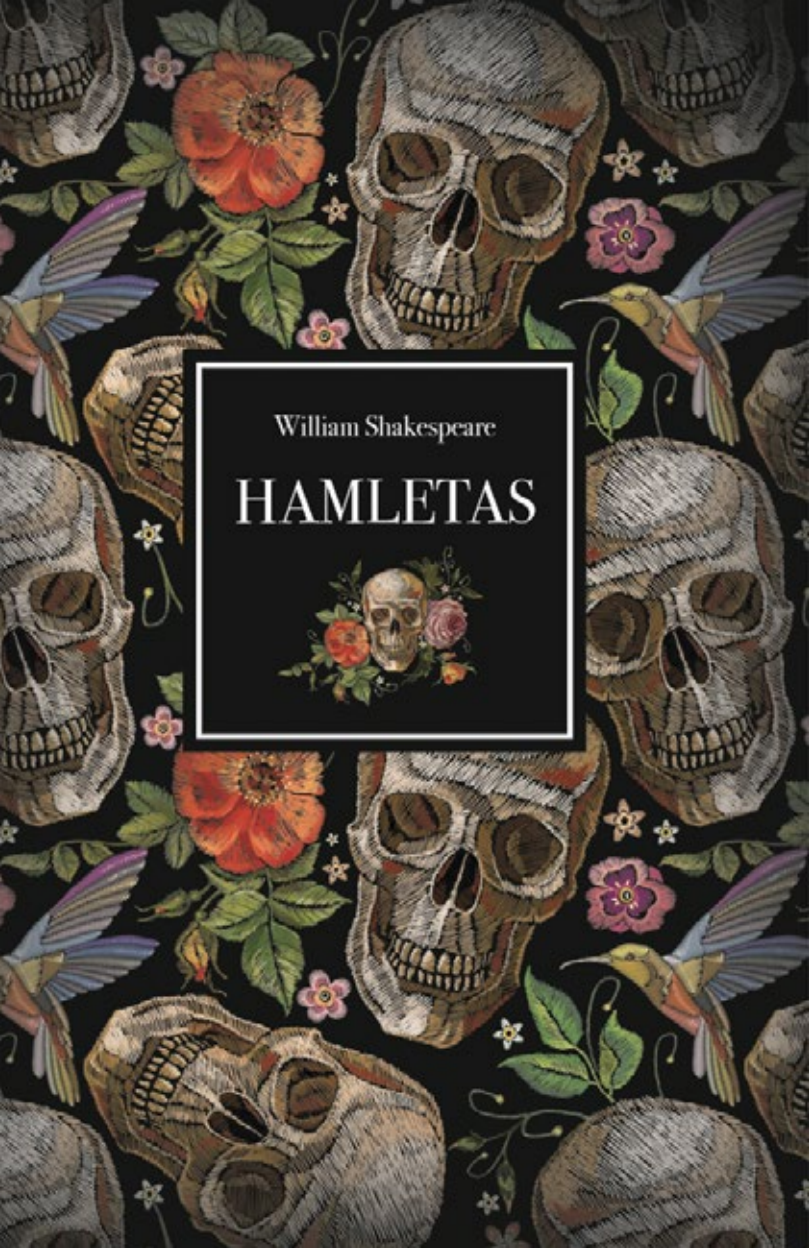

The background of the entire image is a black field filled with a repeating pattern of various elements. Large, detailed skulls are rendered in a style that looks like embroidery or cross-stitch, with visible thread or needlework. These skulls are interspersed with vibrant flowers, including large red and orange poppies and smaller pink and purple blossoms. Hummingbirds with iridescent blue and green feathers are also scattered throughout the pattern, some in flight. The overall aesthetic is macabre yet beautiful, reminiscent of traditional folk art or textile designs.

William Shakespeare

HAMLETAS

William Shakespeare

HAMLETAS

Tragedija

Iš anglų kalbos vertė
ALEKSYS CHURGINAS

OBUOLYS

Hamletas ir duobkasy.

G. Goldbergo graviūra pagal Friedricho Pechto paveikslą.

HAMLETAS

Tragedija parašyta ir pirmą kartą suvaidinta apie 1601 metus. 1603 metais pasirodė pirmas jos leidimas, aiškiai „piratiškas“; jame daug netikslumų, trūksta kai kurių scenų ir monologų, kurie yra vėlesniuose leidimuose. 1604 m. „Hamletas“ buvo išspausdintas antrą kartą. Šiame leidime buvo tiesiog pažymėta, kad, remiantis tikroju rankraščiu, veikalas atstatomas pirmą kartą savo pavidalu ir apimtimi. Matyt, Šekspyras ir jo trupė nusprendė patys pateikti tikrąjį tekstą; taip galvoti verčia ir Šekspyro draugų parengtas 1623 m. leidimas, kuris „Hamletas“ mažai kuo skiriasi nuo 1604 m. leidimo. Šiuo metu naudojamas tekstas paremtas (su kai kuriomis pataisomis) minėtais dviem leidimais.

Tragedijos siužeto ištakos siekia ankstyvuosius viduramžius. Danų metraštininkas Saksas Gramatikas (1150–1220) savo „Danijos istorijoje“ dėsto sagą apie Jutlandijos valdovo sūnų Amletą, kuris prideramai atkeršijo tėvo žudikui Fengonui – savo dėdei ir patėviui. Gudrumu nugalėjęs savo priešus, Amletas vedė Anglijos karaliaus dukterį, po kurios mirties antroji jo žmona tapo Škotijos karalienė. Kovoje su Danijos karaliumi Amletas vėliau žuvo.

Sakso Gramatiko metraštis, parašytas XII–XIII amžiaus sandūroje, buvo išspausdintas 1514 m. Prancūzijoje. Padvimiu apie Amletą susidomėjo prancūzų rašytojas Fransua Belfore ir 1576 m. atpasakojo jį savo „Tragiškose istorijose“. Jau po to, kai Šekspyro tragedija buvo plačiai žinoma, Belfore atkurtas danų padavimas pasirodė išverstas į anglų kalbą („Hamleto istorija“, 1608).

Šekspyras, matyt, betarpiškai šiais šaltiniais nepasinaudojo, o rėmėsi jau gyvavusiu Anglijoje scenos veikalu apie Hamletą. Ikišekspyrinis „Hamletas“ atsirado ne vėliau kaip 1589 m. ir po to buvo gana dažnai vaidinamas. Jo autorius nežinomas, nors labiausiai tikra, kad tai buvęs Tomas Kidas; nėra išlikęs ir kūrinio tekstas. Svarbiausias dalykas, kuris rūpėjo ikišekspyriniam Hamletui – tai kerštas; tokios temos kūrinius Kidas labiausiai mėgo. Šekspyras, nors mažai keitė tragedijos siužeto eigą, pagrindinį dėmesį sutelkė į moralinius ir filosofinius klausimus, o keršto vykdytoją pavertė giliai mąstančiu ir jautriu humanistu, išgyvenančiu sudėtingą vidinę raidą.

1932 m. „Hamletą“ pastatė Valstybės teatras Kaune. LTSR Valstybinis Akademinis dramos teatras Vilniuje „Hamletą“ pastatė 1959 metais.

Gynyba rapyra ir durklu.

Iš George'o Silverio veikalo *Paradoxes of Defense* (1599 m.).

– VEIKĖJAI –

KLAUDIJUS – Danijos karalius

HAMLETAS – mirusiojo karaliaus sūnus ir dabartinio karaliaus sūnėnas

POLONIJUS – kancleris

HORACIJUS – Hamleto draugas

LAERTAS – Polonijaus sūnus

VOLTIMANDAS

KORNELIJUS

ROZENKRANCAS

GILDENSTERNAS

OZRIKAS

} *dvariškiei*

DIDIKAS

DVASININKAS

MARCELAS

BERNARDAS

} *karininkai*

FRANCISKAS – kareivis

REINALDAS – Polonijaus tarnas

ARTISTAI

DU DUOBKASIAI

FORTINBRASAS – Norvegijos princas

KAPITONAS

ANGLŲ PASIUNTINIAI

GERTRŪDA – Danijos karalienė, Hamleto motina

OFELIJA – Polonijaus duktė

Didikai ir damos, karininkai, kareiviai,
žygūnai ir tarnai, Hamleto tėvo šmėkla

Veiksmas vyksta Danijoje

– PIRMAS VEIKSMAS –

I SCENA [*Elsinoras¹. Aikštelė prieš pilį*]
Franciską stovi sargyboje. Įeina Bernardas

BERNARDAS

Kas čia?

FRANCISKAS

Ne, atsakyki man patsai; sustoki
Ir tarki savo vardą.

BERNARDAS

Tegyvuoja

Karalius!

FRANCISKAS

Bernardas?

BERNARDAS

Tas pats.

FRANCISKAS

Jūs pasirūpinot laiku ateiti.

BERNARDAS

Jau muša dvyliktą; eik gult, Franciskai.

FRANCISKAS

Už pamainą – dėkoju! Baisiai šalta,
Ir man nebeįauku.

BERNARDAS

Neatsitiko nieko ypatingo?

FRANCISKAS

Nesukrebždėjo nė pelė.

¹ *Elsinoras* – miestas prie Erezundo sąsiaurio, skiriančio Daniją nuo Skandinavijos pusiasalio.

BERNARDAS

Labanakt,
O jei kitus sargybos dalyvius –
Marcelą ir Horacijų sutiktum,
Tai pasakyk, kad juodu paskubėtų.

FRANCISKAS

Man rodosi, aš juodu lyg girdžiu.
Sustokite! Ei, kas tenai tokie?

Įeina Horacijus ir Marcelas

HORACIJUS

Šalies draugai.

MARCELAS

Ir sosto jos gynėjai.

FRANCISKAS

Labanaktis.

MARCELAS

Šaunus kary, lik sveikas.
Kas pakeitė tavo?

FRANCISKAS

Į mano vietą
Bernardas stojo. Na, labos nakties!

Išeina

MARCELAS

Bernardai, ei!

BERNARDAS

Horacijau, man regis,
Ir tu čia?

HORACIJUS

Kaip matai.

BERNARDAS

Sveiki gyvi,
Horacijau ir mielasai Marcelai.

MARCELAS

Na ką, ar vėl vaidenosi šią naktį?

BERNARDAS

Aš nieko nemačiau.

MARCELAS

Horacijus vadina visa tat
Fantazija ir patikėt nenori
Siaubinguoju regėjimu, kurį
Dusyk jau matēm; aš jam ir pasiūliau
Šią naktį pabudėti su mumis,
Idant, jei šmėkla vėlei pasirodys,
Galėtų savo akimis į ją
Pažvelgt ir ją užkalbint.

HORACIJUS

Niekai, niekai!

Nepasirodys.

BERNARDAS

Sėskim valandėlei

Ir, pasikvietę į pagalbą visa,
Ką mes regėjom dvi naktis pagret,
Dar kartą pabandykime pralaužt
Užsispyrimo tavojo tvirtovę.

HORACIJUS

Gera, prisėskime ir paklausykim,
Ką nori mums papasakot Bernardas.

BERNARDAS

Praėjusiąją naktį,
Kai ten, vakaruose, ana žvaigždė
Žioravo toj padangių srityje,
Kur spindi ji nūnai, aš su Marcelu,
Vos išmušė tik pirmą...

Įeina šmėkla

MARCELAS

Gana, sustok; žiūrėk, jis vėl ateina!

BERNARDAS

Visai toks pat, kaip velionis Karalius.

MARCELAS

Tu mokytas: užkalbink jį, Horacijau.²

BERNARDAS

Ką? Ar nepanašus? Pažvelk, Horacijau.

HORACIJUS

Labai. Drebu iš baimės ir stebiuosi.

BERNARDAS

Jis laukia klausiamas.

MARCELAS

Kalbėk, Horacijau.

HORACIJUS

Kas tu esi, kuris nakties tamsybe
Ir mirusiojo Danijos valdovo
Pavidalu karingu prisidengęs,
Čionai žingsniu didingu ateini?
O, susimildamas, prabilk, meldžiu.

MARCELAS

Jis užsigavęs.

BERNARDAS

Ir palieka mus.

HORACIJUS

Palauk! Prabilk! Meldžiu, prabilki.

Šmėkla išeina

² *Tu mokytas, užkalbink jį, Horacijau.* – Buvo tikima, kad su šmėklomis galima bendrauti tik lotynų kalba, todėl čia reikalinga Horacijaus erudicija.

MARCELAS

Išėjo, neatsakęs nieko.

BERNARDAS

Na, kas gi tau, Horacijau, yra?
Tu virpi ir atrodai man išbalęs.
Gal tai ne vien fantazija tuščia?
Kaip tu galvoji?

HORACIJUS

Nepatikėčiau niekad, dievaži,
Jei pačios mano akys man nebūtų
Tiesos tvirčiausias bei rimčiausias laidas.

MARCELAS

Ar į karalių jis nepanašus?

HORACIJUS

Kaip tu pats į save.
Jis buvo lygiai taip apsišarvavęs,
Kada išdidųjį norvegą puolė,
Toks pat rūstus, menu, jo žvilgsnis buvo,
Kai, apmaudu netverdamas, ant ledo
Iš rogių lenkus išmetė jisai.
Stebėtina.

MARCELAS

Jau trečią kartą pro sargybą mūsų
Kaip tik šią gūdžią valandą nakties
Jis pražingsniuoja karišku žingsniu.

HORACIJUS

Nebežinau, nė ką ir begalvoti,
Tačiau, bendrai paėmus, man atrodo,
Jog visa tat veikiausiai pranašauja
Kažkokį keistą sambrūdį krašte.

MARCELAS

Prisėskim. Ar negalit pasakyt,
Kam ši griežta sustiprinta sargyba

Gyventojus kamuoja naktimis,
Kam tiek patrankų liejama varinių
Ir kam visi tie kariški pabūklai
Iš užsienio gabenami pas mus?
Kam tiek suvaro uostan darbininkų,
Kurių vargingas triūsas jau seniai
Net šventą dieną poilsio nežino.
Ką reiškia tai, kad ši skuba siaubinga
Priverčia naktį dienai talkinėt?
Kas man paaiškintų?

HORACIJUS

Na, kad ir aš.
Bent jau yra pasklidęs gandas toks,
Jog paskutinį Danijos karalių,
Kurio paveikslą mes ką tik regėjom,
Kaip žinote, norvegų Fortinbrasas,
Apakintas puikybės pavydžios,
Iššaukęs mūšin; Hamletas narsingas
(Jis tokiu laikomas šituos kraštuos)
Nukovęs Fortinbrasą, ir tasai
Pagal aiškiausią raštą sutarties,
Garbingai ir teisėtai sudarytos,
Prarasdamas gyvybę, tuo pačiu
Visas jam patikėtąsias žemes
Užleisti nugalėtojiui turėjo.
Tačiau, laimėtoju išėjus Fortinbrasui,
Tuoį savo ruožtu velionis Karalius
Įpareigotas buvo atiduoti
Tolygią dalį priešininkui savo,
Nes panašiai ir pastarojo žemės
Tuoį perėjo į Hamleto rankas,
Kaip to griežčiausiai reikalavo straipsniai
Pasirašyto sandėrio. Ir štai
Jaunasis Fortinbrasas, užsidegęs

Siautulingiausio keršto ugnimi,
Iš įvairių Norvegijos kampų
Surinko už išlaikymą ir maistą
Drąsių padaužų pulką ir nusprendė
(Taip spėjama ir mūsų karalystėj)
Akiplėšiškai, smurtu ir ginklu
Atimt žemes, kurių neteko tėvas.
Štai kur, man rodos, glūdi priežastis
Visų pasiruošimų, štai ką reiškia
Sargyba mūsų, štai dėl ko krašte
Tokia baisi skuba ir sujudimas.

BERNARDAS

Ir aš manau, kad tai yra teisybė,
Todėl ir ši klaiki ginkluota šmėkla
Čion vaikštinėja, panaši į tą,
Kuriam ir tenka šių karų kaltė.

HORACIJUS

Tuo drumsčiamos yra mūs proto akys!
Aukštojoj Romoj, pergalių mieste,
Prieš pat žuvimą Julijaus galingo³
Numirėliai, drobulėm apsisiautę,
Pakilo iš grabų ir, sumišai
Klegėdami, išbėgo į gatves.
Tuomet krauju lietus lašnojo; žvaigždės
Liepsnauodegės lėkė danguje;
Pablyško saulė, o drėgnasis mėnuo,
Kurio valdžioj Neptūno viešpatystė⁴,
Iš skausmo pajuodavo mirtinai,
Lyg artintų pasaulio pabaiga.

³ ...*Prieš pat žuvimą Julijaus galingo*... – Imperatorių Julijų Cezarį (100–44 m. prieš Kr.) nužudė Romoje suokalbininkai, vadovaujami Bruto ir Kasijaus.

⁴ ...*drėgnasis mėnuo, / Kurio valdžioj Neptūno viešpatystė*... – Horacijus kalba apie mėnulio įtaką jūrų potvyniams ir atoslūgiams.

Argi ne tokius negandų skelbėjus
Ir įvykių nežinomų šauklius,
Jų priekyje žygiuojančius grėsmingai,
Drauge ir žemė, ir pati apvaizda
Tautiečiams mūsų atsiuntė dabar?

Grižta šmėkla

Tyliau! Štai vėl jisai!.. Kas bus, tas bus,
Užkirsiu kelią jam. Sustok, vaiduokli,
Ir jei balsu esi apdovanotas,
Tai prabilk,
Jei padaryti aš galiu ką nors,
Kas man suteiktų garbę, tau – paguodą,
Tai prabilk!
Jei tu pažįsti būdą, kaip pašalint
Tėvynei mūsų gresiantį pavojų,
O, prabilk!
Ir jeigu, tebebūdamas dar gyvas,
Tu žemėn užkasei pagrobtą lobį,
Kuris dažnai, kaip sako, po mirties
Ramybę dvasių drumsčia, tai prabilk,
Stok ir prabilk!

Gieda gaidys

Laikyki jį, Marcelai.

MARCELAS

Gal trenkti jam su alebarda?

HORACIJUS

Trenk,

Jei pabandys judėti.

BERNARDAS

Štai jis!

HORACIJUS

Štai jis!

Šmėkla išnyksta

MARCELAS

Nebèr...

Ne, negerai, kad mes orumą jo
Kėsinamės grūmojimais paveikti:
Juk nesužeidžiamas jisai – lyg oras,
Ir smūgiai mūsų – vien pikti juokai.

BERNARDAS

Jis būt atsakęs, bet gaidys pragydo.

HORACIJUS

Jis krūptelėjo taip, kaip prieš teisėją
Kaltinamasis krūpteli, išgirdęs
Jam baisų žodį. Sako, jog gaidys,
Tasai ankstyvas rytmečio trimitas,
Skardžiabalse, rėksminga savo gerkle
Dienos dievaitį žadina iš miego,
Ir sulig tuo šauksmu dvasia klajūnė
Iš jūrų, žemės, oro ir ugnies
Į savo stichiją sugrįžti skuba:
Kad iš tikrųjų būtent taip yra,
Mums nuotykis įrodė šiandieninis.

MARCELAS

Vos tik pragydus gaidžiui, jis išnyko.
Yra toks padavimas, jog kasmet,
Kai švenčiam Išganytojo gimimą,
Skelbėjas ryto gieda lig aušros;
Jokia dvasia tuomet nesuplevena,
Naktis palaimos esti kupina,
Nekenkia mums nei fėjos, nei planetos,
Ir nebebaisūs raganų kerai –
Toks įstabus ir šventas šitas laikas.

HORACIJUS

Aš tai girdėjau ir beveik tikiu.
Bet žvelk, aušra su apsiaustu raudonu

Kalnais rasotais žengia iš rytų.
Na, baikime sargybą ir, man regis,
Praneškim tai, ką matėme nakčia,
Jaunajam Hamletui. Aš jums prisiekiu,
Jog toji Šmėkla, nebyli prieš mus,
Su juo kalbės tikrai. Tad ar sutinkat
Papasakoti apie viską jam,
Kaip liepia mums ir pareiga, ir meilė?

MARCELAS

Mielai sutinkame, ir aš žinau,
Kur jį šį rytą bus lengviausia rasti.

Visi išeina

II SCENA [*Iškilmių salė pilyje*]

Trimitų garsai. Įeina karalius, karalienė,

*Hamletas, Polonijus, Laertas, Voltimandas, Kornelijus, didikai ir
palyda*

KARALIUS

Nors mielo brolio Hamleto mirtis
Dar atminty gyva, nors mūsų širdžiai
Liūdėt pritiktų ir valstybei visai
Suraukti kaktą sielvartu bendru,
Bet protas nugalejo prigimimą
Ir, nepamiršdami pačių savęs,
Mes jį pagerbiam gedulu saikingu.
Šypsodamiesi viena akimi
Ir graudžiai ašarodami kita,
Liūdni vestuvėse, linksmi prie kapo,
Sulyginę skausmų ir džiaugsmo svorį,
Mes brangią seserį bei karalienę,
Karingo krašto naują šeimininę,
Sau paėmėm į žmonas, iš pradžių

Tam žingsniui gavę laisvą pritarimą
Iš jūsų išminties. Už viską ačiū.
Toliau: kaip žinot, jaunas Fortinbrasas,
Ne per aukščiausiai vertindamas mus
Ar gal vaizduodamasis, jog po to,
Kai mieląjį palaidojome brolių,
Pašlijo pamatai valstybės mūsų,
Pagautas šių svajonių godulingų,
Mus nuolat reikalavimais kamuoja
Grażint žemes, kurias iš jojo tėvo
Kadais didžiai narsingas mūsų brolis
Teisėtai perėmė. Tiek apie jį.
Dabar apie susirinkimą šitą
Ir mus pačius. Dalykas toks: šiuo laišku
Mes prašom dėdę jauno Fortinbraso,
Norvegą senąjį, kuris, paliegęs,
Prie lovos prirakintas, vargiai ką
Apie sūnėno užmačias girdėjo,
Sutramdyti aną, nes juk naujokai,
Kurie nūnai pulkuosna telkiami,
Yra jo valdiniai. Todėl mes norim,
Kad jūs, Kornelijau ir Voltimandai,
Nuvežtumėt linkėjimų karaliui,
Tiesa, derybose su juo teduodam
Jums laisvės tiek, kiek šičia pažymėta.
Tad likite sveiki ir skubumu
Įrodykite savo paklusnumą.

KORNELIJUS IR VOLTIMANDAS

Visur ir visada paklusnūs jums.

KARALIUS

Mes tuo neabejojame. Laimingai.

Kornelijus ir Voltimandas išeina

O ką gi tu, Laertai, pasakysi?

Ko tu prašyt norėjai mus, Laertai?

Žinok, protingų tavo žodžių garsas

Čia, prieš mane, tuščiai nenuskambės.
Ar gali būt pasauly toks dalykas,
Kurio aš tau mielai nepadaryčiau?
Nėra galva ištikima taip širdžiai,
Nėra ranka taip burnai paslaugi,
Kaip sostas Danijos tavajam tėvui.
Ko pageidauji tu?

LAERTAS

Kilnus valdove,
Prašau man leisti grįžti Prancūzijon;
Nors atvykau laisva valia čionai
Aš jūsų karūnavimo pagerbti,
Tačiau prisipažįstu, jog dabar,
Atlikęs savo pareigą, jaučiu,
Kad visos mano mintys ir geismai
Vėl smelkiasi atgal į Prancūziją
Ir laukia jūsų žodžio maloningo.

KARALIUS

Ar tėvas davė sutikimą tau?
Ką pasakys Polonijus?

POLONIJUS

Valdove,
Jis tol mane maldavo prisispyręs,
Kolei palaužė tėvo atkaklumą
Ir kol ant jojo prašymų ilgų
Aš sutikimo antspaudą uždėjau.

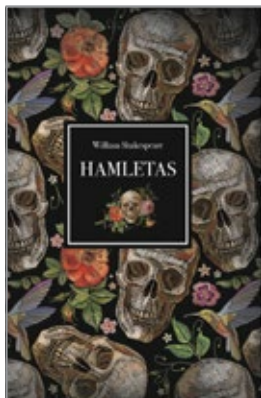
KARALIUS

Tad pasirink sau valandą patogią;
Aš laiką atiduodu tavo valion, –
Mokėk tiktai naudotis juo, Laertai.
Na, Hamletai, brangus sūnėnai mano...

HAMLETAS

(Pusbalsiu)

Sūnėnas – taip, bet tik jau ne brangus.

**ĮSIGYKITE
KNYGĄ DABAR**

obuolys.lt